

תקמד

הלכות ברכת המזון קצג-קצד

אין ראויים לזימון: ולכן צריך כל אחד לברך לעצמו לכתחלה. מ"מ אם אחד יודע לברך והשני אינו יודע מברך היודע ומציא מי שאינו יודע.

וצריך לבזוץ מלה במלה לכל מה שיאמר המברך והמברך צריך לבזוץ להוציא ידו חובתו.

ואם צריך שיהיה העם הארץ מכין בלשון הקודש נתבאר בסיומן קפ"ה:

ב איזו היא קביעות המצטרפת לזימון כשהסיבו^ב על המטות או שישבו בשולחן אחד או בלא שולחן במפה אחת בזמן הזה שאין לנו הסיבה או שקבעו [חסר^א]:

קצד שלשה שאכלו כאחד ונפרדו לענין הזימון ומה דינן וכו' נ' מעיפים:

א שלשה שאכלו אחת ושכחו ובירך כל אחד לעצמו כמל מהם הזימון ואין יכולים לחזור ולזמן שאין זימון למפרע^א וכן אם בירכו שנים מהם אין השלישי יכול לזמן עמהם^ב אבל אם אחד מהם שכח ובירך לעצמו יכולים השנים האחרים לזמן עמו^ג ויכול לענות ברוך שאכלנו אף על פי שלא אכל כלום אחר שבירך ברכת המזון מפני שכבר נצטרף עמהם באכילתו קודם שבירך ברכת המזון ואף על פי שכבר בירך אחר אכילתו אין בכך כלום להאומרים שאם שנים אכלו פת השלישי מצטרף עמהם לזימון אפילו לא אכל עמהם פת אלא ירק ולא נתייב בברכת המזון כלל^ד כמ"ש בסיומן קצ"ז.

ואף על פי שהאוכל ירק ומברך אחריו ברכה אחרונה שוב אינו מצטרף לזימון מפני שכבר נסתלק מזה^ה מכל מקום כאן שאכל פת ונקבע עמהם לא נסתלק מהם בברכתו לעצמו לענין שלא יוכלו האחרים לזמן עמו.

ואפי' להאומרים שאין מצטרף ל' אלא א"ב אבל כוית פת ויש לחוש לדרבירם לכתחלה כמו שיתבאר שם מ"מ כאן הרי כבר אכל פת עמהם ונצטרף עמהם לזימון^ו אלא שמפני שכבר בירך לעצמו בטל הזימון ממנו מפני שאין זימון למפרע^ז ולכן לא בטל אלא ממנו אבל לא מהאחרים שלא בירכו עדיין לפיכך הם יוצאים ידי זימון אבל הוא אינו יוצא.

יא בהמשך הסיומן (שהסר לפינו) נתבאר א) שצריך לשמוע ברכת הזימון עד חזן את הכל ומצוין לכאן לעיל סי' קפג סוף ס"א. לקמן סי' קצד ס"ב. סי' קצה ס"ד. סי' קצו ס"ה. סי' קצז ס"ו. סי' ר ס"א. ב) דין פחד וזמון ומצוין לכאן לקמן סי' ר ס"ג. ג) שצריך לחזור אחר וזמון ומצוין לכאן לקמן סי' קצז סוף ס"א.

סיומן קצד

- א ברכות מה ע"ג. מור וש"ע סי' א.
- ב רא"ש ברכות פ"ז סי' כה. ודש"א ברכות ג, א ד"ה איהו. מור וש"ע שם.
- ג ברכות ג, א. מור וש"ע שם.
- ד רא"ש שם. מור ומ"א ס"ק א.
- ה סוף ב.
- ו נ"ד סי' קצו סוף ס"ד כשם האגודה. לקמן שם ס"ד.
- ז מ"א ס"ק א.
- ח ברכות ג, א. מור וש"ע שם.

- א ברע"ל סי' קצב ס"א וש"נ.
- ב אבל ברע"ב יצאו י"ח ברע"ל סי' קצו ס"ז וש"נ.
- ד ברכות מה. ב. מור וש"ע ס"א. וראה לקמן סי' ר"ג ס"ב שיש לעשות כן לכתחלה. וראה גם לעיל סי' קפח ס"ד.
- ה קפ"ה ס"ד. לקמן סי' קצו ס"ו. ולענין אינו בקי בברכת המצות ע"י לעיל סי' ח ס"א. ולענין אינו בקי בחזרת הש"ץ ע"י לעיל רס"ז קפד.
- ו מודרכי ברכות רמז קנה. כשם מדר"ם בברכות מדר"ם.
- ז מור וש"ע ס"א. ונ"ח לקמן סי' ר"ג ס"ד - בכל הברכות וש"נ.
- ז ברכות מדר"ם ומדרכי שם. מר"א ס"א. וראה לקמן שם בכל הברכות שמדרבנן שי"א שהוא רק לכתחלה.
- ח סוף א.
- ט ברכות מה. ב. גבי תלמודי דרב, שמשם למרו (התוס') שם ע"א ד"ה (הסמן) שגם בברכת המזון צריך הסיבה לזימון (ברע"ל סי' א וש"נ).
- י ע"י סוף קצו ספ"ז - לענין ברכת המוציא, וש"נ.

הלכות ברכת המזון קצד תקמה

ואם האחד לא בירך לעצמו אלא יזמן עם שנים אחרים אינו מצטרף עם השנים שאכלו עמו ואין יכולים לזמן^ט עמו¹⁰:

ב שלשה שאכלו יוצא אחד מהם לשוק קוראים אותו ומודיעים לו שרוצים לזמן בדי שכיזון ויצטרף עמהם ויענה עמהם ברכת זימון ויוצאים ידי חובתם¹¹ וגם הוא יוצא ידי חובתו¹² אע"פ שאינו בא ויושב עמהם אלא שעומד לפני הפתח¹³ רק שישמע¹⁴ עד סיום ברכת הזון כמ"ש בס"ק קצ"ג¹⁵.

כמה דברים אמורים בשלשה אבל בעשרה כיון שצריכים להזכיר את השם אין מצטרפין עד שיבא וישב עמהם שבפחות מעשרה שיושבים ביחד אין דרך ארץ להזכיר את השם¹⁶:

ג שלשה שאכלו כאחת ואין אחד מהם יודע כל ברכת המזון אלא אחד יודע ברכה ראשונה ואחד השניה ואחד השלישית מחייבים בזימון וכל אחד יברך הברכה שיוודע והשנים שומעים ויוצאים ידי חובתם¹⁷ והיודע ברכה ראשונה הוא מזמן ואומר נברך שאכלנו משלו ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו אם הוא יודע והם אינם יודעים לענות¹⁸.

ואם הוא אינו יודע אע"פ שאחד מהם יודע אין מזמנים כלל שאי אפשר להם לחלק ברכת הזימון וברכת הזון לשנים לפי שהעיקר כהאומרים שנברך אינה ברכה בפני עצמה כלל¹⁹ כמ"ש בס"ק קצ"ג²⁰ אלא מברכים בלא זימון²¹ וה"ה אם הם ב' ואחד מהם יודע ב' ברכות ואחד השלישית²².

אבל אם כל המסובים אינם יודעים איזו ברכה משלש ברכות של תורה לא יברכו כלל מה שיוודעים כי שלשתן מעבבות זו את זו²³ אבל ברכה רביעית שהיא מדבריו סופרים אע"פ שכולם אין יודעים אותה אינה מעבבת ג' ברכות של תורה²⁴.

ובג' ברכות הללו אם אחד יודע חצי הברכה ואחד חצי השניה אין ברכה אחת מתחלקת לשנים והיא מעבבת את שאר הברכות²⁵.

ויש אומרים שג' ברכות של ברכת המזון אין מעבבות זו את זו²⁶ ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה²⁷:

ט רב ששת ברכות מו, א. וכדמותה פסקו התוס' שם ד"ה עד היכן. רא"ש שם ס"ב (לפירוש הבי"ד דרבי משה ס"ק א). רבינו יונה שם ד"ה ולענין בשם בה"ג ברכות פ"ז. מור ורמ"א ס"ב. מ"א שם. וראה מ"מ ותינונים לקמן ס"י קצה ס"ד.
כ סיום ס"ה זה בשוע"ר לא הגיע לידנו, וראה לקמן ס"ה ר ס"א.
כא וכדלעיל ס"ה קצ"ג ס"א, שבשאר אינו יודע לברך יכול השני להזניחו אף בלא זימון.
כב מ"א שם.
כג מ"א שם לדעת הר"ף שם. וכדלעיל ס"ה קפה ס"ט שחשובות כברכה אחת. וראה גם לעיל ס"ה קצ"ג ס"א.
כד כ"י ד"ה שלשה לדעת הר"ף שם. שו"ע שם.
כה תוס' שם. מור ושוע"ר שם.
כו מ"א שם בשם התוס' ב' במלחמות ס"ה ד"ה כתוב כמ' הנמאר להדין.
כז אבן העזר. ודענו שבשם, וכדלעיל ס"ה קפ"ב. וראה חקרי הלכות ח"ח כה, א.

ט מיוחד דבא שם ג, א. מור ושוע"ר ס"ה קצ"ג ס"ה. רמ"א ס"א. וראה מ"מ ותינונים.
י אלא אם כן יצטרף אחר עמהם (לבוש ס"א).
יא ברכות מה, ב. מור ושוע"ר ס"ב. ואם אינו עונה עמהם ראה לקמן ס"ה ר ס"א.
יב התוס' הל' ברכות פ"ה ד"ג. מ"א ס"ק ב.
יג דשב"א שם ד"ה אמר בשם רב דאי גאון (אוצר הגאונים שם). הובא בגי' ד"ה וכתב הרשב"א. מ"א שם.
יד משא"כ בחרש ואילם, כדלקמן ס"ה קצ"ג ס"ה ושי"ג.
טו סיום ס"ה זה בשוע"ר לא הגיע לידנו, וראה לקמן ס"ה ר ס"א ושי"ג.
טז תוס' שם. מור ושוע"ר שם. לבוש ס"ב.
יז בריתא שם מו א. לפירוש התוס' שם ד"ה ולמאן ור"ף ודא"ש ברכות פ"ז ס"א. ורבינו יונה שם ד"ה לימא. ושב"א שם ד"ה עד היכן בשם רב דאי גאון (אוצר הגאונים שם). מור ושוע"ר ס"ג.
יח מ"א ס"ק ג.